

MIGRÁCIÓS SZEMLE

Tanulmány: Párhuzamos társadalmak Ausztriában

Prof. Susanne Schröter, a frankfurti Globális Iszlám Kutatóközpont (FFGI) igazgatója a migrációs háttérű párhuzamos társadalmi struktúrák kialakulását vizsgáló tanulmányában a következő megállapításokat teszi. A többségi társadalomtól való szociális elkülönülés az integráció egyik legfőbb hátráltatója. A nacionalista identitáskonstrukciók elősegítik az integrációs hiányosságok fennmaradását. Belgiumban, Franciaországban és az Egyesült Királyságban már jól megkülönböztethető párhuzamos társadalmi struktúrák működnek, amelyek sokkal karakteresebbek, mint a hasonló ausztriai és németországi struktúrák. Ausztriában éppen ezért kiemelt figyelmet kell fordítani még most, a kezdeti időszakban egy hasonló helyzet kialakulásának megelőzésére.

Prof. Dr. Susanne Schröter: Herausforderungen im Umgang mit Parallelgesellschaften. Grundlagenanalyse zur Situation in Österreich im europäischen Vergleich, 2020. július.

<https://www.integrationsfonds.at/newsbeitrag/neuer-oeif-forschungsbericht-zu-migrantischen-parallelstrukturen-6228>

Prof. Susanne Schröter, a frankfurti székhelyű Globális Iszlám Kutatóközpont (FFGI) igazgatója, az Osztrák Integrációs Alap (ÖIF) megbízásából készített tanulmányában a migránsok integrációjának ausztriai helyzetét vizsgálja európai összehasonlításban.

Ausztria teljes lakosságának 23,3%-a rendelkezik migrációs háttérrel. A multikulturális fővárosban, Bécsben, már 45,3% ez az arány. A migránsok magas aránya nem elvegyüléshez, hanem erőteljes etnikai-nemzeti alapú szegregációhoz vezet.

A kutatásból kiderül, hogy bizonyos migráns csoportok kezdődő kirekesztése már egyértelműen felismerhető Ausztriában; jól körülhatárolható párhuzamos struktúrák alakulnak ki a többségi társadalom mellett, amely különösen igaz a muszlim közösségekre. Ez az elkülönülés a migránsok német nyelvterületen történő integrációja ellen hat és gátolja az érintett közösségek egyenlő mértékű szociális és gazdasági részvételének esélyét a társadalomban. A párhuzamos struktúrák területi, társadalmi-gazdasági, etnikai-nemzeti, normatív, valamint szociális alapon is kialakulhatnak, sokszor ezek a dimenziók kombinálódnak.

Akárcsak Európa többi országában, a migráció és az azzal együtt járó jelenségek Ausztriában is a városokra koncentrálódnak leginkább. A városokban jobbak a munkalehetőségek, jobban hozzá lehet férni az állami és nem állami ellátórendszerekhez. A migráció legtöbbször láncreakciót vált ki, azaz a rokoni hálózatok újabb és újabb rokonokat és ismerősöket fogadnak be. Az újonnan érkezők számára így nem annyira nehéz a szülőföld elhagyása, mivel tudják, hogy „hazai környezetbe” kerülnek. A migránsok szociális hálózata, valamint a szegregált negyedekben való

letelepedése további táptalajt biztosít az újonnan érkező migránsok számára. Bizonyos idő elteltével a szegregált negyedekben a migránsok már saját, jól ismert hazai termékekkel ellátott üzleteket üzemeltetnek, szolgáltatásokat nyújtanak (fodrász, kézművesek). Mindemellett a migránsok a hazájukból származó orvosokhoz járnak. A szó szoros értelemben kulturális és etnikai enklávék jönnek létre a nyugat-európai városokban. Minél inkább megszilárdulnak és gyökeret vernek ezek a struktúrák, annál vonzóbbá válnak az újonnan érkező migránsok számára, és annál inkább meghatározóvá válik a szegregált területek elkülönülése. Az elkülönülő városnegyedek legtöbbször egykori munkásnegyedek helyén alakulnak ki, valamint ott, ahol korábban nagy lakótelepeket építettek hátrányos helyzetű családok számára. A szociális önkormányzati bérlakások is jól beleillenek ebbe a képbe. A szegregált területekre jellemző a közterületek, közparkok és a közbiztonság fokozatos eróziója.

A párhuzamos társadalmak tagjaira jellemző az alacsonyabb fokú iskolázottság, a nők alacsony foglalkoztatottsága, valamint a magasabb munkanélküliség. Ausztriában 2017-ben a migrációs háttérrel rendelkezők 66%-át foglalkoztatták, míg a nem migráns háttérű polgárok esetében 77% volt ez a részarány. Az ausztriai török nők körében azonban például mindössze 49% volt a foglalkoztatottak aránya.

A nacionalista identitáskonstrukciók elősegítik az integrációs hiányosságok fennmaradását. Az elemzés egyértelmű összefüggést lát aközött, hogy minél karakteresebb a migrációs csoport identitástudata, annál nehezebb a többségi társadalomba való integráció. A török gyökerekkel rendelkező, Ausztriában élő migránsok például nagyon erős kötődést éreznek származási országukhoz, amelyet még tovább erősítenek az Ausztriában működő vallási és politikai szervezetek. A Csecsenföldről érkezett migránsok a tanulmány szerint még zártabb, patriarchális csoportot alkotnak, amely jelentősen megnehezíti az osztrák társadalomba történő sikeres integrációt.

A többségi társadalomtól való szociális elkülönülés az integráció egyik legfőbb hátráltatója. A külföldi befolyás alatt álló mecsetegyesületek és nacionalista ernyőszervezetek sok esetben előmozdítják a muszlim migráns csoportok társadalmi elkülönülését. A külföldről beáramló ideológiai befolyásgyakorlás már a mecsetek gyermek- és ifjúsági foglalkozásain elkezdődhet, a többségi társadalom tagjaival való kapcsolatfelvétel és integráció ellenhatásaként. A politikai iszlám szervezeteire különösen igaz ez a tevékenység, amellyel készakarva építik ki és tartják fenn a párhuzamos társadalmakat. Sok esetben az iszlám vallásoktatást használják fel erre a célra, itt ültetik el a patriarchális viselkedésmód csíráit, a férfi és a nő közötti egyenlőtlen bánásmód elfogadottságát.

A befogadó társadalom normáinak és értékeinek a migránsok általi elfogadása a szerző szerint az integráció alapvető követelménye. A normabeli különbségek központi területe a nők alávett helyzetének problémaköre, melyet részben egyes iszlámértelmezések támogatnak, részben pedig kulturális (nem vallási) eredetűek. Németországban például 2016-ban 1475 kiskorú élt házasságban (közöttük 341-en 14 év alattiak). Becslések szerint Németországban 47 700, Ausztriában 6-8 ezer genitálisan megcsonkított nő él. A normatív szegregáció egy másik, jól kimutatható példája az antiszemita nézetek széleskörű elterjedtsége a migrációs háttérű muszlim lakosság körében.

Belgiumban, Franciaországban és az Egyesült Királyságban, mutat rá a tanulmány, már jól megkülönböztethető párhuzamos társadalmi struktúrák működnek, amelyek sokkal karakteresebbek, mint az ausztriai és németországi struktúrák. Ezekben az országokban a migráncsoportok csaknem teljesen elkülönülten élnek és súlyos integrációs hiányosságokat mutatnak. A jelenség egyértelmű, kézzelfogható jelei az elkülönülő városnegyedek és életstílusok. Ausztriában éppen ezért kiemelt figyelmet kell fordítani még most, a kezdeti időszakban egy hasonló helyzet kialakulásának megelőzésére, hogy elkerülhető legyen például a „no-go zónák” kialakulása, vagy a dzsihádisták erőszak megnyilvánulásainak megjelenése.